

ljivanja zapisa s predavanja izložena je opasnosti nedosljednosti, neujednačenosti stila, prikaza koji ne odišu monolitnošću pilastara teološke vodilje, već širokom lepezom mišljenja i spektrom eklektičkih dimenzija. Nužnosti predavaonice, prerečene u slova jedne knjige, postaju ne mali broj puta *crux interpretum* osobnih stavova pisca. U knjigama će se ipak moći pratiti slijed i razmišljanje jednoga autora koji se služio djelima svojih suvremenika. Svaka-ko da će u knjigama od velike pomoći biti i literatura koja ponovno ne želi ponuditi potpuni prikaz, nego poglavito uporišne točke, a ponegdje i više od toga. Na mjestima se dobiva dojam 'zastalosti' u vremenu pisanja, te će se novi pomaci u liturgijskoj znanosti nametnuti kao imperativ za one koji bi možda željeli da je sve već rečeno. Knjige nisu napisane da bi umrle, već da bi živjele u novim knjigama. *Liber ex libris*. To općepoznato pravilo budi savjesti hrvatskim liturgičarima da sve više produbljuju liturgijsku tematiku koja će biti nadopuna tematikama manuala, a time će se iz jednoga vremena u drugo prebacivati naglasci i povezivati s ostalim teološkim disciplinama, ili možda susretati u krilu istih nazivnika, kao što je to danas slučaj komunikologije. I onaj pastoralni vid kojega će se tražiti ovdje je prisutan tek u općenitim naznakama, a ne u konkretizaciji. Liturgijska obnova treba zdrave korijene i svi koji će tražiti te korijene, ovdje ih mogu pronaći s obvezom da ih ne apsolutiziraju.

Ove su knjige neka vrsta glasa iz fakultetskih dvorana. U tom se smislu trebaju dodatno vrednovati ova izdanja, jer su na njima naraštaji koji danas pastoralno djeluju u Crkvi gradili svoj, odnosno crkveni svijet liturgije.

Ivan Šaško

Jure BRKAN, *Opće odredbe Zakonika kanonskoga prava*, Bogoslovna biblioteka, Knjiga 24, izd. Franjevačka teologija Makarska, Makarska 1997., 396 str.

Knjiga sadašnjeg provincijala Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja dra. Jure Brkana plod je ne samo višegodišnjeg proučavanja crkvenoga prava nego i iskustva koje je stekao nakon dvadeset godina poučavanja kanonskoga prava na Franjevačkoj teologiji u Makarskoj. Na hrvatskom jeziku, nažalost, ima malo crkveno-pravne literature pa je svako novo djelo dobrodošlo posebno za one koji se ne služe stranim jezicima. U spomenutom djelu Autor na cjeloviti način detaljno tumači I. knjigu *Zakonika kanonskoga prava* (ZKP) iz 1983. godine. U tumačenju odredbi Brkan se služi izvorima i dostupnom literaturom, a primjenjuje egzegetsko-pravnu metodu navodeći po redu naslove i pripadajuće kanone. On ističe da su *Opće odredbe* »temeljna načela ili opća pravila, apstraktne smjernice koje se primjenjuju u svrhu jednoobrazne primjene na neograničeni broj jednakih slučajeva u kanonskom pravnom poretku, u različitim oblicima prava« (str. 9). Treba naglasiti da »opće odredbe« nisu samo ključ za razumijevanje, tumačenje i primjenu ostalih knjiga *Zakonika* iz 1983. godine nego i za partikularna prava, statute, odluke koje proglašuje mjerodavna crkvena vlast.

Prva knjiga ZKP, koji vrijedi »samo za latinsku Crkvu« (kan. 1), nosi naslov u izvorniku *De normis generalibus* što je na hrvatski prevedeno *Opće odredbe* i sastoji se od 203 kanona. Brkan ponajprije navodi kanon, i to u službenom latinskom izvorniku te paralelno stavlja hrvatski prijevod kanona koji je izradila i objavila grupa stručnjaka 1988. i 1996.

godine (popravljeni prijevod i naznačeni izvori kanona), nakon toga veoma pregledno, sustavno, cjelovito, stručno tumači navedeni kanon (od str. 15 do 357). Počinje s uvodnim kanonima (kann. 1-6) koji su bez posebnog naslova, zatim slijede naslovi: 1. Crkveni zakoni (kann. 7 do 22); 2. Običaj (kann. 23-28); 3. Opće odluke i upute (kann. 29-34); 4. Pojedinačni upravni akti (kann. 35-93); 5. Statuti i pravilnici (kann. 94-95); 6. Fizičke i pravne osobe (kann. 96-123); 7. Pravni čini (kann. 124-128); 8. Vlast upravljanja (kann. 129-144); 9. Crkvene službe (kann. 145-196); 10. Zastara (kann. 197 do 199); 11. Računanje vremena (kann. 200-203).

Pisac naglašava da je cilj njegovog »sustavnog, pravnog i normativnog tumačenja« spomenutih kanona bio »olakšati studentima kanonskoga prava i svima onima koji se bave kanonskim pravom, posebno onima na hrvatskom jezičnom području, da lakše shvate sadržaj i smisao Općih odredaba« (str.12). Smatramo da je Brkan – na temelju izvora, služeći se dostupnom literaturom, a imajući u vidu *iter* nastanka Zakonika – u tome i uspio. Nakon komentara spomenutih kanona, autor prenosi, radi lakšeg snalaženja u njegovom djelu, *Usporedni popis kanona* dvaju Zakonika (sada važećeg iz 1983. i onog iz 1917. godine) kako je priređen u *Zakoniku kanonskoga prava...*, izd. Glas Koncila, Zagreb 1996., str. 1122-1127 a koji se odnosi na *Opće odredbe*, a također prenosi iz istog djela važnije pojmove *Stvarnog* kazala (str. 971-1084) koji se nalaze u I. knjizi ZKP. Smatramo, ipak, potrebnim napomenuti da je Priredivač *Usporednog popisa kanona* u latinskom-hrvatskom izdanju ZKP naznačen, a također da Autor *Stvarnog* kazala cjelokupnog Zakonika nije ga kako piše dr. Brkan, »na temelju dosadašnjih stručnih pravnih riječnika kupio

i preveo na hrvatski« (str. 365) nego da je, nakon mukotrpnog rada – posluživši se poznatim *Index verborum...*, Xaveriusa Ochoae, što je i citirao u noti na str. 971, načinio ne »index verborum« nego »index analytius« na hrvatskom jeziku. I *Usporedni popis kanona* i *Stvarno kazalo* bili su uvršteni u latinsko-hrvatsko izdanje Zakonika i 1988. a i, prošireni i ispravljani, 1996. godine.

Na kraju Pisac donosi bogatu *Bibliografiju* (str. 381-386) koju dijeli na izvore i literatura. Treba spomenuti još i vrlo lijep tisak, omot i opremu knjige.

Jure Brkan pokazao se u ovoj knjizi vrsnim znanstvenim radnikom. Njegovo djelo *Opće odredbe ZKP* zasigurno dobrodošao je prinos hrvatsko-kanonsko-pravnoj znanosti te će biti od višestruke koristi svakome tko je uzme u ruke, a posebno studentima crkvenih učilišta te ostalima koji se bave kanonskim pravom. Nadamo se da će Autor nastaviti znanstveno-istraživačko-spisateljski rad na području kanonskog prava na čemu bi mu čitatelji u nas, uvjereni smo, bili zahvalni.

Matija Berljak

Slavko ZEC, *La tossicodipendenza come radice d' incapacità al matrimonio (Can. 1095). Scienze umane, dottrina canonica e giurisprudenza*, Editrice Pontificia Università Gregoriana, Tesi Gregoriana, Serie Diritto Canonico 11, Roma 1996., 286 str.

U izdanju Papinskog sveučilišta Gregorijana od 1995. godine, u nizu »Tesi Gregoriana«, objavljuju se »alcune delle migliori tesi« napisane na tom Rimskom